

Дисципліна «Біржова діяльність»

ЛЕКЦІЯ 3. ТОВАРНА БІРЖА ТА ДІЯЛЬНІСТЬ БРОКЕРСЬКИХ КОНТОР

ВИКЛАДАЧ ДОЦЕНТ КАФЕДРИ
«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»
НАБАТОВА Ю.О.

ПЛАН

---

1. Товарна біржа. Організаційно - правові засади діяльності товарної біржі.
2. Поняття і необхідність регулювання біржової діяльності. Регулювання біржової діяльності в Україні.
3. Учасники біржової торгівлі та їх роль у торговельно-посередницькій діяльності.
4. Організація торговельного процесу в біржовій операційній залі.
5. Особливості біржової мови жестів та жаргону.
6. Взаємовідносини біржових посередників з клієнтами.
7. Біржова угода: ознаки, сутність, зміст, класифікація.
8. Біржовий механізм ціноутворення. Формування цін на біржі. Структура елементів біржової ціни. Сутність та правила біржового котирування.

1. ТОВАРНА БІРЖА. ОРГАНІЗАЦІЙНО - ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРНОЇ БІРЖІ.

- ▣ **Товарна біржа** – це організація, що об'єднує юридичних і фізичних осіб, які здійснюють виробничу й комерційну діяльність, і має за мету надання послуг в укладанні біржових угод, виявлення товарних цін, попиту та пропозиції на товари, вивчення, упорядкування і полегшення товарообігу й пов'язаних з ним торговельних операцій.

Згідно зі ст.1 Закону України „Про товарну біржу” товарна біржа не займається комерційним посередництвом і не має на меті одержання прибутку.

З урахуванням бухгалтерської та фінансової звітності *біржа - прибуткове комерційне підприємство.*

Товарна біржа здійснює свою діяльність за принципами:

- рівноправності учасників біржових торгів;
- застосування вільних (ринкових) цін;
- публічного проведення біржових торгів.

-
- Членами товарної біржі є засновники, а також прийняті до її складу згідно із статутом біржі вітчизняні й іноземні юридичні й фізичні особи. Порядок прийняття у члени біржі та вибуття із складу її членів визначається статутом товарної біржі.
  - Чисельність членів бірж, як правило, обмежена і залежить від розмірів статутного фонду і номінальної вартості 1 акції або паю. Акція дає можливість користуватися правами членів біржі.

Член товарної біржі має право сам або через свого представника:

- здійснювати біржові операції на біржі й одержувати за це винагороду;
- брати участь у вирішенні питань діяльності біржі, обирати й бути обраним до її керівних органів;
- здійснювати всі правочинності, що випливають із сплати пайового або вступного внеску;
- користуватися всіма послугами біржі.

Член товарної біржі зобов'язаний:

- додержуватись статуту біржі, біржових правил торгівлі, рішень загальних зборів членів біржі та біржового комітету (ради біржі);
- проводити розрахунки за своїми угодами відповідно до правил біржової торгівлі й своєчасно інформувати біржовий комітет (раду біржі) про зміни у своєму фінансовому становищі, що можуть негативно вплинути на виконання його зобов'язань перед третіми особами і біржею;
- сплачувати членські внески;
- вести облік здійснюваних угод за формою, визначеною правилами біржової торгівлі;
- подавати необхідну інформацію контролюючим органам біржі;
- не розголошувати конфіденційні відомості й комерційну таємницю про діяльність біржі.

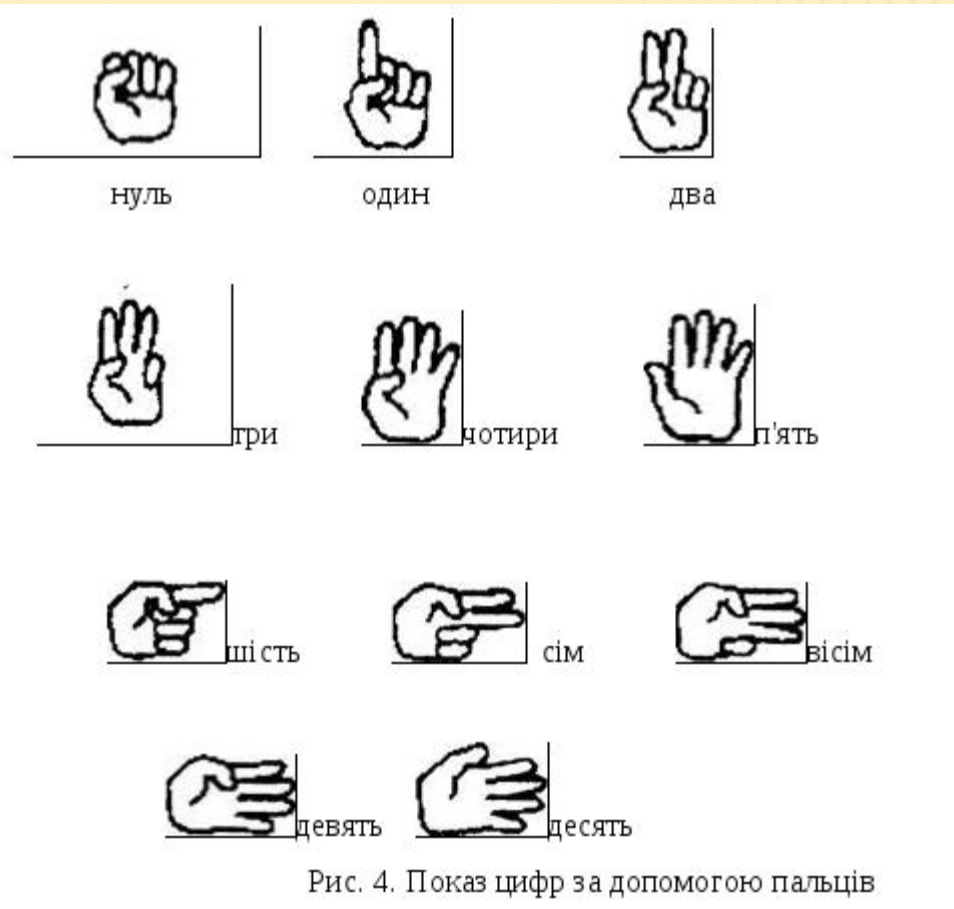

Рис. 4. Показ цифр за допомогою пальців

-
- Якщо ціна зафіксована, тоді брокер показує зігнутою в лікті горизонтально розміщеною рукою долонею вниз (рис. 5б). Брокер також може підняти ціну. Це робиться підняттям великого пальця вверх (рис. 5в).
  - а) знизити ціну
  - б) ціна зафіксована
  - в) підвищити ціну

Рис. 5. Мова жестів

БІРЖОВИЙ ЖАРГОН

У світовій практиці біржової торгівлі використовують наступні жаргонізми:

- ▣ **Бовтанка** – безперервні однотипні операції купівлі-продажу цінностей, що здійснюються спекулянтами, які суттєво не впливають на кон'юнктуру ринку, що склалася; незаконна спроба брокера зібрати для себе додаткові суми комісійних шляхом прискореної купівлі-продажу цінних паперів за вказівкою клієнта.
- ▣ **Брокер на узбіччі** – член старої Нью-Йоркської напівофіційної фондової біржі, яка тепер носить назву Американська фондова біржа.
- ▣ **В сторону** – в США будь-яка ціна угоди або котирування, що не відповідає поточному рівню цін на ринку.
- ▣ **Бик** – біржовий спекулянт, що грає на підвищенні.
- ▣ **В ящику** – повідомлення дилера клієнту про одержання від контрагента телеграфного повідомлення про те, що фактична поставка цінних паперів за попередньою угодою виконана.
- ▣ **Повітряна яма** – нестійка ситуація, пов'язана із "раптовим" або "надзвичайним" падінням курсу фондових цінностей, що виходять за межі допустимого відхилення, передбаченого структурою певного портфеля.

**СКУЛЬПТУРА, ЩО ЗОБРАЖУЄ БІЙ БИКА Й
ВЕДМЕДЯ, ПЕРЕБУВАЄ В НЬЮ-ЙОРКУ
ПЕРЕД БУДИНКОМ БІРЖИ**

2.6 ВЗАЄМОВІДНОСИНИ БІРЖОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ З КЛІЄНТАМИ.

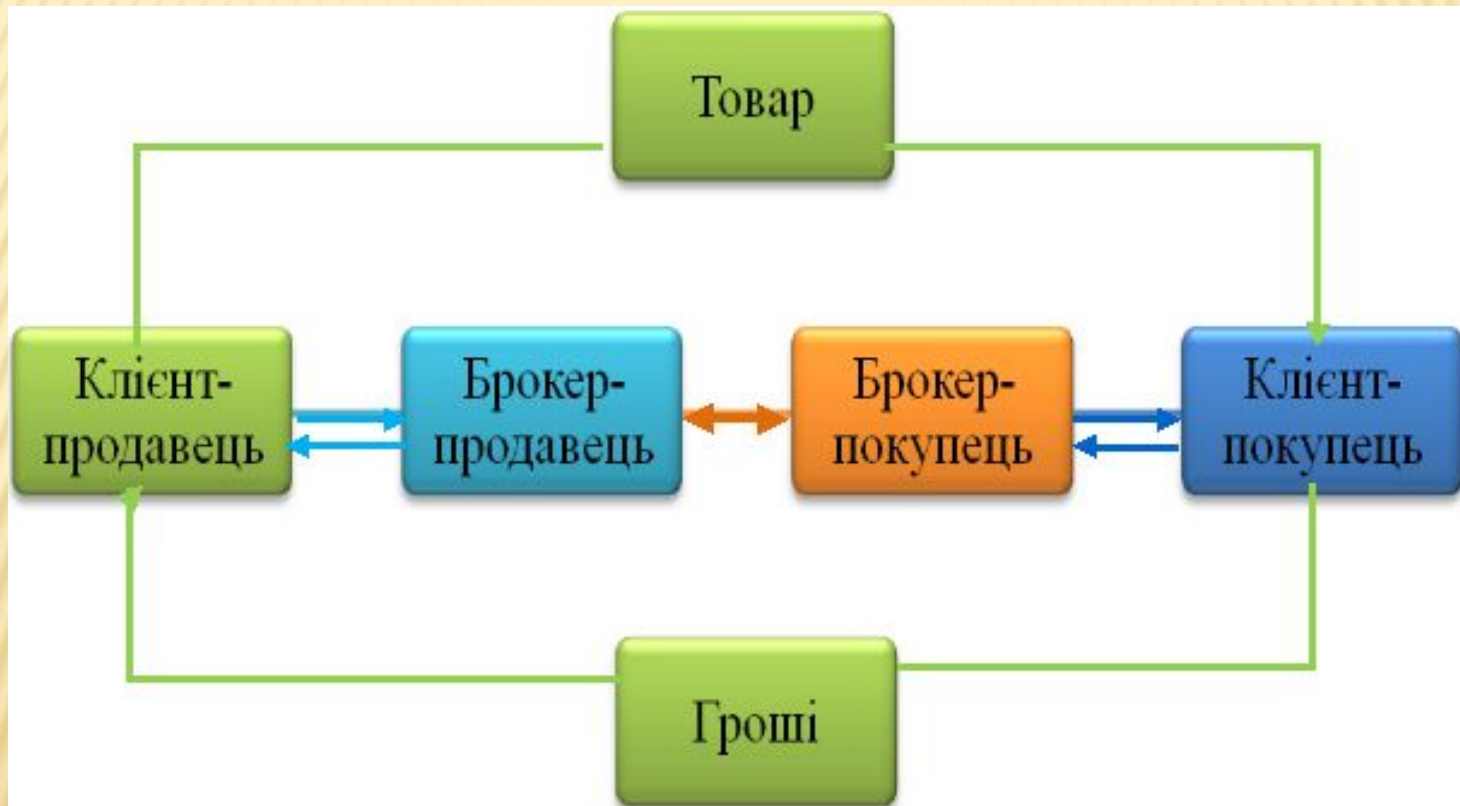

Рис. 6. Взаємозв'язок продавця і покупця на біржовому ринку

На виконання конкретних дій клієнт укладає з брокером **договір-доручення**.
Договір-доручення включає такі основні позиції:

- вид операції, який має здійснити брокер (купівлю; продаж);
- назва товару;
- кількість товару;
- ціна товару;
- якість товару;
- місцезнаходження або доставки товару;
- строк доставки;
- форма оплати;
- вид договору;
- гарантії брокеру;
- особливі умови.

Після виконання доручення клієнта брокери складають **звіти за укладеними угодами**.

На біржовому ринку продавець і покупець також можуть бути зв'язані через **дилера**.

Розмір брокерської винагороди залежить від наступних чинників:

- інтересів клієнта та його фінансового становища;
- дефіцитності та оборотності товару;
- конкретно взятої ситуації та інтересів брокера;
- виду угоди.

Розрізняють два основні види оплати брокерських послуг:

- У вигляді відсотка від суми укладеної угоди (від 2 до 15%, найчастіше – 5 – 10%).
- У вигляді різниці між вартістю угоди за ціною клієнта і вартістю фактично здійсненої угоди (до 50%).

Оплату праці брокера також входять виплати брокерської контори, які складаються із зарплати і спеціальних премій.

На обсяг винагороди за брокерську діяльність, вагомий вплив мають і такі чинники, як різниця в цінах на один і той самий товар на різних біржах. В такому випадку, брокер організовуючи реалізацію товару сам, вступає в контакт з іншими контрагентами виходячи на свою або інші біржі. Зі своєї винагороди брокер сплачує біржі 2% за її послуги.